

nebo při vystoupení nebo vyloučení některého společníka (roz. ze dne 13. prosince 1881 č. 13.753, časop. »Ger. Zeit.« r. 1883 č. 13).

Tichý společník i po svém vystoupení ze společnosti má právo cestou nesporného řízení žádati, aby komplementář za dobu, po kterou společnost trvala, roční bilanci mu sdělil, jakož i aby obchodní knihy a papíry k soudu složil k tomu konci, aby dle nich tichý společník správnost bilance mohl zkouseti, neboť jestliže tichý společník společenskou smlouvu vypověděl, jest to zajisté »důležitý důvod« ve smyslu čl. 253 obch. z., na jehož základě může bilanci žádati a v případě odepření na obchodní soud se obrátiti s návrhem, aby majitel obchodní živnosti jako jeho dřívější společník ku splnění své povinnosti byl přidržán; i zde sluší za správný uznati názor, že není tu třeba procesu, a že z pravidla i po zrušení společnosti dále trvá právo v čl. 253 obch. z. tichému společníku udělené (t. j. použití cesty officiosní) (roz. ze dne 21. května 1895 č. 6277, časop. »Jur. Bl.« ze dne 27. října 1895 č. 43).

Literatura: Prof. Dr. rytíř Randa, Soukromé obchodní právo rakouské, II. vyd., Praha 1892.

Společnost obchodní veřejná.

I. Pojem.

Veřejná obchodní společnost jakožto spojení kapitálu, úvěru a sil má veliký hospodářský význam, vyžaduje však též od společníků vzájemné značné důvěry. Vznik veřejné obchodní společnosti souvisí nejspíše s vývojem společenského ručení solidárního na základě středověkého rodinného, resp. domovního a dědického společenství a došla dalšího upravení ve statutech měst severoitalských. Předpisy o veřejné společnosti obchodní obsahuje ob. obchodní zákon ze dne 17. prosince 1862 č. 1. ř. z. z r. 1863; podpůrně platí též pro veřejnou obchodní společnost obchodní obyčeje a, není-li ani těchto, ustanovení ob. obč. zák. (čl. 1 obch. zák. a § 1216 o. o. z.). Dle obch. zákona, jenž nevytkl definice veřejné obchodní společnosti, vzniká tato již tím, že dvě nebo více osob obchody po živnostensku pod společnou firmou a se solidárním a neobmezeným ručením provozují. Dle panujícího mínění nesluší veřejnou obchodní společnost pokládati za právnickou osobu; táž má následkem zvláštních ustanovení obch. zák. samostatné postavení lišíc se od společnosti civilněprávní (§§ 1175—1216 o. o. z.). Pod ustanovení obch. zák. nespadá společenství kupců neúplného práva k provozování určité obchodní živnosti (čl. 10. obch. zák., §§ 7 a 9 úv. zák. jakož i výn. min. sprav. ze dne 8. února 1864 č. 803). Takové společnosti sluší posuzovati dle §§ 1179 až 1216 o. o. z.

II. Zřízení obchodní společnosti.

Ke vzniku veřejné společnosti obchodní dostačí společné provozování obchodů pod společnou firmou, při němž ručení za společenské dluhy není omezeno; žádá se toliko prostý souhlas k zahájení závodu, kterýž může býti též mlčky projeven, na př. když dědicové zděděný obchod dále společně provozují. Zvláštní společenské smlouvy zapotřebí není; byla-li smlouva taková uzavřena, nevyžaduje žádné zvláštní formy (čl. 85 obch. z.). O zřízení veřejné obchodní společnosti budiž ode všech společníků osobně nebo v ověřené formě za účelem zápisu do obchodního rejstříku učiněno oznámení u obchodního soudu, v jehož obvodu má společnost svoje sídlo, po případě též u obchodního soudu, v jehož obvodu se nachází odštěpný

závod společnosti; od okamžiku, kdy společnost v obchodním rejstříku byla zapsána, platí bezpodmínečně za zřízenou (čl. 110 obch. z.). Oznámení musí obsahovati:

1. jméno, příjmení, stav a bydliště každého společníka;
2. firmu a místo, kde má společnost svoje sídlo;
3. dobu jejího početí;
4. ustanovení, který nebo kteří ze společníků mají právo společnost zastupovati a zdali mohou tak činiti samostatně, či toliko všichni společně (čl. 86 obch. z.).

Rovněž změny v bodech 1, 2 a 4 nastalé sluší oznámiti (čl. 87 obch. z.). Ohlášení buďtež v celém obsahu zapsána a uveřejněna (čl. 13, 88 obch. z.). Další zápisy na př. o předmětu, o trvání podniku, o výpovědích atd. nesmí býti konány a nemají, byly-li přece vykonány, právních účinků. Změnu firmy nebo sídla společnosti a pominutí práva společnost zastupovati, byly-li tyto okolnosti řádaž zapsány a uveřejněny, lze naproti každému namítati, pokud odpůrce nedokáže, že těchto okolností neznal ani znáti nemusel; nebyly-li okolnosti tyto do rejstříku zapsány a řádně uveřejněny, lze je namítati vůči třetí osobě jen tehda, prokáže-li se, že jí byly známy (čl. 87 a 25 obch. z.). Společníci, kteří mají společnost zastupovati, mají firmu i se svým podpisem osobně před obchodním soudem podepsati nebo podpis tento v ověřené formě soudu předložiti (čl. 88 obch. z.). Firma veřejné společnosti obchodní musí obsahovati buď jména všech společníků nebo alespoň jednoho z nich s dodatkem společenský poměr vyznačujícím (čl. 17 obch. z.). Odchytkou z tohoto pravidla ustanovuje čl. 24 obch. z., že firmu kupce jednotlivce již stávající mohou společníci dále beze změny podržeti.

III. Právní poměr společníků mezi sebou.

Neustanovuje-li smlouva ničeho jiného, platí pro vzájemné právní poměry společníků předpisy čl. 91—109 obch. z. (čl. 90), tak že každý, kdo se odvolává na jinaké ustanovení než jaké v zákoně jest obsaženo, musí je dokázati. Platnost společenské smlouvy posuzuje se dle zásad ob. obč. zák., a nemůže tudíž smlouva, dle které společník má nésti ztrátu, avšak z podílu na zisku má býti vyloučen (t. zv. societas leonina), býti pokládána za smlouvu společenskou, nýbrž nejvýše dle §§ 1195, 1196 o. o. z. a zák. ze dne 14. června 1868 č. 62 ř. z. eventuálně za darování, ač vykazuje-li podmínky zákonem ku platnosti darování vyžadované. Nesplní-li společnost nebo jednotliví společníci vzájemných svých povinností, lze proti nim nastupovati cestou právní (žalobou, actio pro socio).

1. Jednatelství: Toto zahrnuje veškeré úkony a jednání, jež provozování obchodní živnosti s sebou přináší, jako správa, dozor a řízení závodu, přijímání a propouštění personálu atd., a vztahuje se toliko na vnitřní správu závodu, pročež se též nezapisuje do rejstříku (čl. 12 86 obch. z.). Toto vnitřní jednatelství sluší přísně rozeznávati od zastoupení společnosti na venek (čl. 114—118 obch. z.), ačkoli obojí z pravidla přísluší téměř osobám. Každý společník jest rovnou měrou oprávněn k vedení záležitostí společenských; on jest přímo k tomu zavázán (čl. 102, 93 odst. 3 obch. z.). Je-li však jednatelství smlouvou vyhraženo jednomu nebo více společníkům, nejsou ostatní společníci oprávněni v jednatelství se místiti, nýbrž každý ze společníků k jednatelství oprávněných nehledě k případnému odporu ostatních společníků má právo předsevzítí veškeré

úkony, které obyčejné provozování obchodní živnosti společnosti s sebou přináší (čl. 99, 100 odst. 2 obch. z.). Bylo-li jednatelství více společníkům svěřeno s výslovným omezením, že jeden bez druhých nemůže jednat (jednatelství kolektivní), nesmí nikdo z nich sám žádného úkonu předsevzít, lež že by hrozilo nebezpečí skutečné škody (čl. 100 obch. z.). Právo zapovědět jednotlivé úkony (nikoli ovšem všeobecně) přísluší, bylo-li jednatelství svěřeno jednotlivým společníkům, toliko společníkům k jednatelství oprávněným, jinak však všem společníkům s tím účinkem, že dotýčný úkon, byť byl sebe jednodušší, nesmí býti předsevzat (čl. 100, 102 obch. z.). Jednání, jež sahají nad obyčejné provozování společenské obchodní živnosti nebo jež s účelem jejím nesouvisí, mohou býti předsevzata i v případě nebezpečí v prodlení toliko na základě jednohlasného usnesení veškerých společníků; nelze-li jednomyslností všech docíliti, musí býti od tohoto jednání upuštěno (čl. 103 obch. z.). Usnesení většinou hlasů dle obch. zák. jsou nepřípustná. Ke zřízení prokuristy, pokud není nebezpečí v prodlení, v poměru vnitřním jest zapotřebí svolení všech společníků oprávněných k jednatelství, a nebyli-li by tito zvlášť ustanoveni, svolení všech společníků. Naproti tomu odvolati prokuru může každý společník, jenž má právo jí uděliti. Každý společník jest oprávněn k jednatelství po celou dobu trvání společnosti; nelze tedy jej z tohoto práva vyloučiti a nezbyvá tudíž v případě neshody ohledně jednatelství nic jiného než společnost zrušiti nebo dotýčného společníka vyloučiti. Jedině v tom případě, když jednatelství bylo smlouvou svěřeno jednomu nebo více společníkům s vyloučením ostatních, může býti toto právo odvoláno, avšak toliko z právních důvodů, jichž posouzení ve sporu jest ponecháno volnému uvážení soudcovi (čl. 125, 101 obch. z.). Každý společník vůbec má právo kontroly ve příčině provozování závodu společnosti; toto právo může však vykonávati toliko osobně. Zřeknutí se tohoto práva pozbývá účinku, byla-li v jednatelství prokázána nepoctivost (čl. 105, §§ 1198--1200 o. o. z.).

2. Ručení společníků: Každý společník má ohledně záležitostí společenských zachovati pozornost a péči, jaké šetří ve svých vlastních záležitostech, leč že by ručení jeho smlouvou jinak bylo upraveno. Ručí tudíž společnosti za škodu hrubou nedbalostí způsobenou (culpa lata), a má, lze-li mu přičítati toliko nedopatření (culpa levis), prokázati, že ve svých vlastních záležitostech větší bedlivosti nešetří (culpa in concreto). Získal-li by na druhé straně svým přičiněním společnosti prospěch, nesluší tento prospěch od škody jím způsobené odečísti, leč že by užitek a škoda byly v těsné souvislosti (čl. 94 a arg. § 1191 o. o. z.) Dle toho jest též již dle zákona povinen platiti 6⁰/₀ úrok z prodlení (čl. 287 odst. 2), jestliže svůj vklad nebo přijaté společenské peníze v čas do společenské pokladny nezaplatí nebo neoprávněně peníze z pokladny společenské si vyzvedne a sice ode dne, kdy příslušný obnos měl splatiti nebo odvésti resp. ode dne, kdy peníze si vyzvedl; poruší-li svoje společenské povinnosti, jest vůbec povinen nahraditi interesse (čl. 283 obch. z.) a stihnou jej vedle toho případně další právní následky jeho skutku (zejména č. 125, 128, 101 obch. z.) a též následky trestní (zpronevěra peněz společenských, čl. 95). V souhlasu se zákazem čl. 56 obch. zák. ohledně prokuristy a obchodního zmocněnce jest s hlediska konkurence též společníkovi zakázáno beze svolení ostatních společníků v obchodním odvětví společnosti obchody na vlastní účet nebo na účet osoby třetí uzavírati nebo v nějaké

jiné obchodní společnosti téhož druhu jako veřejný společník se účastniti. Toto svolení se pokládá dle zákona za udělení, je-li ostatním společníkům při vstupu společníka ve společnost známo, že týž jest účastněn v jiné obchodní společnosti jako veřejný společník a nebylo-li přece vystoupení jeho z oné společnosti výslovně vymíněno (čl. 96 obch. z.). Byl-li tento zákaz přestoupen, přísluší společníkům především právo žádati, aby dotýčný společník upustil od obchodů proti tomuto zákazu uzavřených nebo z jiné společnosti vystoupil a škodu společnosti způsobenou nahradil. Ohledně obchodů uzavřených na vlastní účet musí si tento společník dát líbiti, že se tyto pokládají za uzavřené na účet společnosti; na místě toho může však společnost žádati též náhradu způsobené škody. Rozhodnutí o tom přísluší společnosti dle zásad platících o řízení závodu (čl. 99, 100, 102, 103 obch. z.); rozhodnutí toto musí se státi v propadné (preklusivní) lhůtě 3 měsíců od okamžiku, kdy o tom společnost nabyla vědomosti (čl. 97 obch. z.). Kromě toho mají společníci právo žádati za zrušení společnosti (čl. 128 obch. z.).

Vzhledem na poměr důvěry mezi společníky pozůstávající není společníku dovoleno beze svolení ostatních třetí osobu (*socius admissus*) ve společnost přijímati; může však jí se své strany poskytnouti účastenství ve svém podílu (čl. 108, 131, 141 obch. z.) nebo tento úplně jí postoupiti. Z toho však nevznikají mezi osobou třetí a společností žádné přímé vztahy právní, nýbrž jest naproti ní zavázán toliko kontrahent, pokud mu ve splnění těchto povinností nebrání postavení jeho jako společníka (čl. 98 obch. z.).

3. Vklady společníků: Majetkové příspěvky jednotlivých společníků tvoří jmění společenské, jež však vzhledem k osobnímu a neobmezenému ručení společníků není nezbytnou podmínkou vedení závodu. Společník není tudíž povinen nějaký vklad resp. týž vklad jako druhí učiniti, leč by se byl smlouvou k tomu zavázal; majetkové předměty k provozování závodu věnované jsou ze soukromého majetku společníků trvale vyloučeny. Společník nemá práva beze svolení ostatních ze svého vkladu něco vybrati (čl. 108) nebo k němu něco přidávati. S druhé strany však není též povinen vklad nad obnos ve smlouvě stanovený zvyšovati nebo vklad ztrátou zmenšený doplňovati (čl. 92) a tudíž také ne něčeho k uspokojení věřitelů dopláceti. Výjimka z těchto zásad platí toliko dle čl. 108, dle něhož společník vybráním úroků a zisku vklad svůj zmenšuje a ponecháním jich vklad zvyšuje a s druhé strany též k ponechání zisku a tudíž ke zvýšení vkladu může býti přidržán. O tom, zdali předměty ve společnost vnesené přecházejí ve vlastnictví (*quoad sortem*) či toliko v užívání (*quoad usum*), rozhoduje především společenská smlouva. Není-li ve smlouvě o tom ničeho ustanoveno, platí domněnka, že peníze a jiné zužitvatelné nebo zastupitelné věci, pak nezastupitelné a nezužitvatelné věci, jestliže ve společnost mají přijíti dle svého ocenění toliko jako předměty majetkovou cenu mající a v pochybnosti též veškeré movitosti i nemovitosti s podpisem všech společníků v inventář společnosti zanesené (čl. 30) přecházejí ve jmění společenské (čl. 91). Forma tohoto převodu řídí se dle povahy jednotlivých věcí (odevzdání, *cesse*, *indossace*, knihovní vklad). Společník má na dále toliko právo požadovati cenu dotýčných věcí (čl. 143 obch. z.); v ohledu formálním zůstává ovšem vlastníkem, pokud zákonný převod vlastnictví nebyl předsevzat, ale vůči společnosti se vzdává

dispozičního práva nad těmito věcmi a jest též společnost pak sama oprávněna s věcí nakládati, při čemž ovšem na ni přechází též nebezpečí věci (§ 1181 o. o. z.).

4. Společnost má nahraditi společníkovi veškeré výlohy, které on v záležitostech společenských učinil, zbaviti jej všech závazků, kteréž za společnost převzal, a odškodniti jej za ztráty, jež on bezprostředně nebo u příležitosti obstarávání společenských záležitostí utrpěl a poskytnouti mu konečně též náhradu v tom případě, když by věřitelé společnosti na něm splnění společenských dluhů vymáhali (čl. 112 obch. z.). Tyto výlohy náležejí k passivům společnosti. Za hotové zálohy může společník požadovati 6⁰/₀ úroky ode dne, kdy zálohu vyplatil (čl. 287 odst. 2 obch. z.); naproti tomu za osobní přičinění v zájmu společnosti odměny žádati nemůže (čl. 93 obch. z.).

5. Rozdělení zisku a ztráty

Při početí činnosti společenské zřídí se inventář (čl. 5, 29—31) a přičítá se každému společníku vklad na jeho účet k dobrému (čl. 91, podíl společníka).

Na konci každého roku živnostního se musí pak rovněž zříditi (čl. 107) inventář a bilance, na jejichž základě se čisté jmění nebo případně předlužení společnosti vypočte. Při tom se sčítují každému společníkovi 4⁰/₀ úroky z jeho vkladu, od nichž se po případě 4⁰/₀ úroky z peněz od něho řádným způsobem z podílu vybraných odečtou. Připsáním úroků se účet společnosti zmenšuje ve prospěch dotyčných společníků, jichž podíl se tím tudíž zvětšuje. Pokud úroky tyto z výtěžku společnosti nejsou kryty, není tu čistého zisku, naopak tvoří nebo rozmnožují nekryté úroky ztrátu společnosti (čl. 106 obch. z.).

Zisk po případě ztráta společnosti se pak vypočítá tím, že od čistého jmění společenského se obnos takto zjištěných účtů jednotlivých společníků odečte. Zisk a ztráta, není-li nic jiného ustanoveno, se odělí mezi společníky dle hlav (čl. 109 obch. z.). Toto rozdělení má však význam toliko účetní; jím stanoví se podíl každého společníka ve společenském jmění. Mnoho-li společník ze svého podílu od společnosti má požadovati nebo mnoho-li má dopláceti, zjistí se konečně teprve při konečném vyúčtování. Z passivního salda nemusí společník platiti úroků, také je nemůže a nesmí vyrovnati (čl. 92 obch. z.), nýbrž běže i na dále podílu v zisku i ztrátě; důvodu ke zrušení společnosti v tom spatřovati nelze. Zjištěný podíl ve společenském jmění tvoří pak základ pro vypočtení zisku a ztráty v následujícím roce živnostním a t. d., a sčítování děje se týmž způsobem, jako v roce předešlém. Společenské jmění samo jest od tohoto sčítování zcela nezávislo a může v jednom roce zisk se vyskytovat, ačkoli společenské jmění dřívějšími ztrátami jest zmenšeno.

Společník má též právo 4⁰/₀ úroky ze svého podílu za minulý rok si vybrati a pokud to není na zřejmou ujmu společnosti, o čemž v případě pochybnosti soudce rozhoduje, též vyzvednouti si obnos, který jeho podíl v zisku za minulý rok nepřesahuje. Úrok a zisk z let dřívějších však přirůstá k jeho podílu.

IV. Právní poměr společnosti ku třetím osobám.

Společnost vůči třetím osobám po právu pozůstává od okamžiku, kdy byla zapsána v rejstříku nebo kdy jako taková obchody — byť i přípravné — začala provozovati. Právní účinnost její nemůže býti posunuta

za dobu, kdy byla v rejstřík zapsána a nemůže takové ustanovení též v rejstřík býti zaneseno (čl. 110 obch. z.). Společnost může pod svojí firmou práv, zejména též vlastnictví a jiných věcných práv na nemovitostech nabývatí a závazky podnikati. Může tudíž též pozůstávati společenské jmění právně oddělené od soukromého jmění jednotlivých společníků, kteréž dočasným společníkům jako takovým náleží, s nímž však tito mohou toliko společnými dispozicemi nebo společenskými orgány nakládati. Společnost může dále pod svojí firmou před soudem žalovati a žalována býti; pravidelně příslušným jest tu soud, v jehož okresu má společnost svoje sídlo, u odštěpného závodu to může však býti též soud tehož (čl. 111 obch. z.)

1. Ručení společníků:

Tito ručí za veškeré závazky společnosti jako korreální dlužníci solidárně a veškerým svým jměním a nemohou se brániti obranou, aby především společnost byla žalována (čl. 85, 112, 281 obch. z.). Toto ručení zasahuje též všechny, kdo vstupují v obchodní společnost již stávající a to i ohledně závazků před tím vzniklých, ať firma při tom byla změněna čili nic (čl. 113 obch. z.).

Ručení toto nemůže býti úmluvou společníků vyloučeno, může však býti v tom směru pozměněno, že společník nabývá práv i závazků z právních jednání se společností uzavřených, jež se však neopírají o smlouvu společenskou; společník tu vystupuje pak ovšem vůči společnosti jako věřitel a dlužník, ale nejsou naproti němu ostatní společníci solidárně zavázáni (čl. 92 obch. z.).

2. Zástupčí právo společníků:

Společnost na venek zastupují veškerí společníci, leč že by některý z nich z tohoto práva výslovně byl vyloučen. Též může býti ustanoveno, že mohou společnost zastupovati toliko všichni společně (zastoupení kolektivní, čl. 86 č. 4); pak ovšem zavazují společnost toliko společné úkony společníků k jednatelství oprávněných a to i v případech nebezpečí v prodlení, a není společnost právními jednáními společníka, jemuž zástupčí moc nepřisluší, vůbec vázána (čl. 115 obch. z.). Takový společník, jedná-li přece za společnost, jest pak zavázán dle čl. 55 osobně (čl. 298 obch. z.).

Zástupčí moc při veřejné společnosti, poněvadž společník jest zároveň sám pán jednání, jest následkem toho též širší než plná moc prokuristy (čl. 42 obch. z.). Společník může veškeré obchody a právní jednání i ty, kteréž nejsou spojeny s provozováním obchodní živnosti, ve jménu společnosti předsebráti, zejména též pozemky společnosti náležející zciziti a břemena obtížiti (čl. 114), má dále právo společnost před soudem zastupovati; předvolání a jiná doručení na společnost mohou býti též právoplatně dodána společníkovi k zastupování společnosti oprávněnému (čl. 117). Prokuru může uděliti nebo odniti s právním účinkem vůči třetím osobám každý společník k zastupování oprávněný, při zastoupení kolektivním všichni zástupci společně (čl. 118), při zápisu prokury nemá tudíž soudce práva zkoušeti, zda-li zachován byl předpis čl. 104 a zda-li tedy všichni společníci k jednatelství oprávnění k udělení prokury svolili (tak správně též nejv. s. dv. v roz. ze dne 10. července 1889 č. 8395). Pro třetí osoby není vůbec obmezení zástupčí moci závazné, ony vůbec nemají zapotřebí starati se o vnitřní poměry společnosti, a pro ně tudíž též neplatí

obmezení stanovená v příčině jednatelství. Ovšem společník sám, uzavírá-li smlouvu se společností, jest těmito ustanoveními vázán. Jest tudíž rozsah zástupčí moci nejen neobmezený, nýbrž vůči třetím osobám též neobmezený, tak že, bylo-li uděleno zástupčí právo toliko ohledně určitých jednání nebo určitých druhů jednání anebo konečně toliko za jistých podmínek, má to vůči třetím osobám též účinek, jakoby bylo uděleno plné zástupčí právo (čl. 116 obch. z.). Rovněž obmezení, že společník má zapotřebí spolupodpisu prokuristy, jest nepřipustné. Podpis za společnost záleží toliko ve vyznačení firmy (roz. ze dne 3. listopadu 1871, č. 13.305; v roz. ze dne 28. prosince 1888 č. 15013 se prohlašuje za přípustné též připojení jména společníkova). Právní jednání od společníka k zastupování oprávněného ve jménu společnosti uzavřená společnost zavazují; při tom nemusí býti výslovně okolností tato vytčena, nýbrž dostačí, když z okolností lze souditi, že právní jednání dle vůle kontrahentů mělo býti uzavřeno za společnost (čl. 114 obch. z.). K vyloučení nebo zrušení zástupčího práva a k obmezení kolektivního zastoupení (čl. 86 č. 4, 87 obch. z.) jest zapotřebí souhlasu všech společníků a to i toho, jehož se opatření toto týká; opatření tato musí býti za následků v čl. 87 naznačených (čl. 46) do rejstříku zapsána a řádně uveřejněna (čl. 115). Jednostranné odnětí zástupčího práva se strany ostatních společníků nemá vůči třetím osobám žádného účinku. Jestliže se vzdali práva zástupčího veškerí společníci, mohou jednati zmocněncem nebo všichni, ale toliko společně.

3. Vedení rozepří (čl. 117 obch. z.): Důsledkem čl. 114 jest právo společníků k zastupování oprávněných, společnost před soudem zastupovati a spory pod společenskou firmou vésti, byť i v osobách společníků změna nastala. Žalobu ze společenských dluhů lze podati zároveň na společnost i na jednotlivé společníky (čl. 112, 113 obch. z.); směřuje-li žaloba toliko proti společnosti, zjistí se soudcovským nálezem jedině, zdali dluh firmy pozůstává čili nic, a potud má tato okolnost právní význam též pro společníky osobně ručící. Byla-li tudíž žaloba proti společnosti podaná odmítnuta, přísluší též jednotlivým společníkům proti téže žalobě námitka rozepře rozsouzení; byl-li však vydán nález odsuzující, bylo by zapotřebí k právní jeho účinnosti naproti jednotlivým společníkům ještě zvláštní žaloby proti těmto směřující, poněvadž, i když mají právo společnost zastupovati, mohou míti proti žalobě ještě zvláštní námitky osobní. Názor tento uznávala i prakse nejv. s. dv. Ovšem nyní ustanovuje § 11 exek. ř., že na základě rozsudku proti společnosti vydaného lze vésti exekuci bezprostředně na majetek jednotlivých veřejných společníků tehda, když výtahem z obchodního rejstříku se dokáže, že exekut toho času jest ještě veřejným společníkem oné společnosti. Popírá-li exekut, že jest osobně zavázaným společníkem nebo činí-li námitky, jež jeho osoby se týkají, musí námitky ty žalobou u exekučního soudu provést (§ 36 č. 2 ex. ř.).

Na základě rozsudku proti jednotlivému společníku ve věcech společnosti vydaného lze konečně vésti exekuci též přímo proti společnosti, ovšem jen po předběžném výslechu zástupců společnosti (§ 11 ex. ř.).

4. Společníci nemají práva užívati společenského jmění k účelům soukromým (čl. 95), avšak s druhé strany také soukromí věřitelé společníkovi nemohou se domáhati uspokojení z věcí, pohledávek anebo práv společnosti náležejících nebo z podílu společníkova na nich (čl. 119) a to ani tenkrát, když jim věcné právo na jmění společníkovo v celku pří-

sluší. Práva pozůstávající na těchto věcech již v době, kdy do společnosti byly vneseny, zůstanou ovšem nedotknuta (čl. 120). Důsledně jest též vyloučena za trvání společnosti kompensace pohledávek společnosti se soukromými pohledávkami věřitelů jednotlivých společníků (čl. 121). Ovšem může společník k zastupování společnosti oprávněný soukromé věřitele uspokojiti ze jmění společenského, poněvadž může tímto jměním volně nakládati (čl. 114), ovšem jest pak zodpověden z toho ostatním společníkům. Mimo tento případ může společník nakládati ze společenského jmění toliko úroky a podílem v zisku (čl. 108) a tím, co mu při sčítování připadne; potud také mohou soukromí jeho věřitelé z jmění společenského uspokojení se domáhati (čl. 119, 120). Byli-li však tím, že společník svůj majetek vložil do jmění společenského, zkrácení jeho věřitelé, mohou za účelem svého uspokojení toliko žádati za vyloučení tohoto majetku (čl. 126) nebo mohou použiti práva odpůrčího (odp. zák. ze dne 16. března 1884 č. 36 ř. z.).

Všeobecně platí ve příčině kompensace pohledávek a dluhů firmy a soukromých pohledávek a dluhů společníků zásada, že společníci nemají nad jměním společenským vůbec disposičního práva, že však závazek společníka k zastupování oprávněného z jeho ručení za dluhy společnosti vztahuje se na jeho jmění soukromé a stává se tedy jeho dluhem soukromým; s druhé strany nemůže společník býti donucován k tomu, aby svých soukromých pohledávek použil ve prospěch společnosti (čl. 92). Jinak platí zde všeobecné zásady ob. obč. zák. (§§ 1438—1443). Z čl. 119 až 122 obch. z. tedy plyne, že společenské jmění jest v první řadě určeno k uspokojení věřitelů společnosti.

5. S tím souvisí též ustanovení čl. 122, že v konkursu společnosti věřitelé její ze společenského jmění odděleně mají býti uspokojeni. Za věřitele společnosti sluší pokládati též společníky ohledně pohledávek, které jim vzešly z obchodů se společností uzavřených a zejména ohledně pohledávek vypočtených v čl. 93. Jmění náležející ke konkursu společnosti zahrnuje aktiva společnosti, k nimž náležejí též nedoplatky vkladů společníků, nikoli však jich saldo passivní, poněvadž tímto se určuje toliko vzájemný poměr společníků. Návrh na vyhlášení konkursu může podati každý společník a likvidátor. Vyhlášení konkursu na jmění veřejné společnosti má za následek, že zároveň z úřední moci se uvalí konkurs na soukromé jmění všech společníků; naopak však tato zásada nutně neplatí (§ 30 úv. zák., §§ 199, 200 konk. ř.). Věřitelé společnosti mohou svoje pohledávky v plném obnosu přihlásiti zároveň v konkursu společníků, naproti tomu však nemohou soukromí věřitelé v konkursu společnosti vystupovati jako věřitelé (§ 31 úv. zák., § 201 konk. ř.) a nepřísluší jim ani právo žádati, aby soukromé jmění společníka bylo obráceno výhradně k jich uspokojení. Nucené vyrovnání jest možné jak v konkursu společnosti, tak i jednotlivých společníků dle §§ 238—240 konk. ř.

V. Zrušení společnosti.

Veřejná obchodní společnost dle zákona (*ipso iure*) zaniká :

1. vyhlášením konkursu na jmění společnosti;
2. smrtí některého společníka;
3. tím, že některý společník pozbyl právní způsobilosti samostatně svoje jmění spravovati na př. proto, poněvadž na jeho soukromé jmění byl uvalen konkurs nebo poněvadž byl dán pod opatrovnictví; sem nálež

také ten případ, že manžel odepře svojí manželce svolení k provozování obchodní živnosti (čl. 7 obch. z.);

4. vzájemnou úmluvou, kteráž jako vůbec obchodní jednání nevyžaduje žádné zvláštní formy (čl. 274, 317 obch. z.);

5. uplynutím času, na který společnost byla zřízena;

6. výpovědí některého společníka, byla-li společnost uzavřena na neurčitou dobu nebo na čas života (čl. 123); není-li však nic jiného smlouveno, musí být dána výpověď nejméně 6 měsíců před uplynutím společenského roku (živnostenského) (čl. 124 obch. z.). Toto právo výpovědi přísluší též soukromým věřitelům společníka pod tou podmínkou, že exekuce vedená na soukromé jmění společníka zůstala bezvýslednou a věřitel si vymohl exekuci na podíl, který společníkovi ze společnosti připadne při zrušení společnosti a to bez rozdílu, zdali společnost byla uzavřena na dobu určitou či neurčitou. Musí však i tu být zachována lhůta čl. 126, kterouž společníci nemohou prodloužit. Společníci mohou též účinky uvedených zrušovacích důvodů mimo případ konkursu vyhlášeného na jmění společnosti svojí úmluvou obmezit; zejména nezrušuje se společnost smrtí společníka, jestliže společenská smlouva pro tento případ ustanovuje, že společnost s dědici zesnulého má trvati dále (čl. 123 č. 2), a rovněž jestliže po uplynutí doby, na kterou společnost byla uzavřena, společníci mlčky ve společnosti setrvávají; v tom případě se pokládá společnost za uzavřenou na dobu neurčitou (čl. 123 č. 5). Společnost trvá dále se svými posavadními právy i závazky, ačkoli jeden nebo více společníků z ní vystoupilo, jestliže všichni společníci před jejím zrušením se dohodli, že na dále sami ve společnosti setrvávají (čl. 127 obch. z.). Skládá-li se společnost toliko ze dvou osob, může zbylý společník sám závod převzít a provede se pak súčtování dle čl. 130 a 131. (Též dle názoru nejv. soud. dv. lze v tomto případě užiti čl. 127.)

7. Společnost zrušuje se k žádosti některého společníka i bez výpovědi a i když byla uzavřena na určitou dobu, jestliže nastaly okolnosti závažné nebo ve smlouvě uvedené. V případě sporu, zdali jsou tu takové okolnosti, rozhoduje o tom soudce dle svého volného uvážení. Takové důvody jsou uvedeny zejména v čl. 125 a 97 obch. z. Vzejdou-li tyto důvody zrušovací dle čl. 125 (nikoli dle čl. 123) v osobě některého společníka — ať jeho vinou čili nic — může na místě na zrušení společnosti spornou cestou (nikoli officiosně) být uznáno na vyloučení tohoto společníka, pokud všichni ostatní společníci to navrhnou (čl. 128 obch. z.), avšak nikoli v tom případě, jestliže by pak zbyl toliko jediný společník. Jestliže některý společník ze společnosti vystoupil nebo byl vyloučen, jest potřebí jeho svolení nebo svolení jeho dědiců k dalšímu vedení téže firmy jen tenkrát, je-li v ní jeho jméno obsaženo (čl. 24 odst. 2). Právo výpovědi (čl. 126) se strany soukromého věřitele společníkova mohou ostatní společníci vyloučiti též tím, že na základě jednomyslného usnesení mimosoudní cestou předsevzímou súčtování a vydají věřiteli podíl dlužníkův, jenž pak pokládá se za vystouplého ze společnosti (čl. 132). Zrušení společnosti mimo případ konkursu společnosti — v kterémžto případě soud z úřední povinnosti v rejstříku poznámku nařídí (§ 14 úv. zák.) — musí vždy být v obchodním rejstříku zapsáno a řádně vyhlášeno a může vůči třetím osobám být namítáno toliko s právními účinky v čl. 87 zmíněnými (čl. 25). Totéž platí o vystoupení nebo vyloučení některého společníka (čl. 129).

Toto ohlášení učiniti jsou povinni pod trestem pořádkovým súčastnění t. j. posavadní společníci nebo jich právní nástupci.

VI. Súčtování (čl. 130, 131). Jestliže společník vystoupil nebo byl vyloučen, děje se súčtování společnosti s ním, nebylo-li nic jiného smlouvou ustanoveno, dle čl. 106, 107 a 109 na základě majetkového stavu, v jakém se společnost v době odchodu společníkova nebo v době doručené jemu žaloby na vyloučení nachází. Vystoupivší nebo vyloučený společník nebéře tudíž v pozdějších obchodech, právech a závazcích žádného podílu; na súčtování jeho podílu mají pozdější práva a závazky vliv jen potud, pokud jsou toliko bezprostředním následkem obchodů dříve uzavřených a slouží toliko k jich provedení. Ukončení běžných obchodů jest ponecháno uvážení společníků, kteří ve společnosti zůstali, při čemž jsou tito ovšem zodpovědni za nedostatek bedlivosti, které ve svých záležitostech šetří. Společník ze společnosti vystoupivší má však přece právo žádati roční účet a výkaz o stavu běžných obchodů na konci každého živnostního roku, pokud mu jeho podíl zúplna nebyl vyplacen (anal. čl. 141). Podíl svůj musí přijmouti v ceně peněžité a stává se ve příčině svého podílu věřitelem resp. dlužníkem společnosti. Třetím osobám ručí dle čl. 112, 113 a 146 toliko z jednání před jeho vystoupením uzavřených s výhradou postihu (regressu) naproti společnosti.

VII. Likvidace společnosti.

Zrušením společnosti pozbývají účinků též veškerá ustanovení, jež se vztahují na osobní postavení společníků jako zejména jednatelství a právo společnost zastupovati; veškerí společníci jsou si nyní na roveň postavení a nikdo z nich nemá práva za ostatní jednati. Společníci a resp. jich právní nástupci jsou k sobě vzájemně v poměru stejně oprávněných interessentů. Dle jich souhlasné vůle řídí se súčtování a věřitelé společnosti nemají na ně vzhledem k neobmezenému a solidárnímu ručení společníků žádného vlivu. Není-li súčtování smlouvou upraveno, nastupuje, vyjímajíc případ konkursu společnosti, likvidace společnosti, jejímž účelem jest zakončení obchodů a rozdělení čistého jmění společenského mezi společníky. Soud nemůže z úřední moci likvidaci naříditi. Společnost se stává na dále společností likvidační; firma musí býti označena jako likvidační (Stralzis, čl. 139 obch. z.). Společnost zastupují na venek likvidatoři, jimiž jsou všichni posavadní společníci nebo jich zástupci (poručník, opatrovník, správce konkursní podstaty). Právní nástupci zemřelého společníka mají si zřídití společného zástupce. Společenskou smlouvou nebo jednomyslným usnesením společníků, jež k návrhu některého účastníka z důležitých příčin soudcem může býti nahrazeno, může býti likvidace svěřena též jednotlivým společníkům nebo i cizím osobám (čl. 133 obch. z.). Účastníci však mají právo jednomyslným usnesením způsobiti odvolání likvidatorů od nich anebo od soudce zřízených; totéž může učiniti k návrhu některého účastníka z důležitých důvodů též soudce (čl. 134 obch. z.). Společníci musí všechny likvidatory za účelem jich zápisu do obchodního rejstříku ohlásiti; tito mají svůj podpis u obchodního soudu osobně vyznačiti nebo jeho vyznačení v ověřené formě podati; podpis jejich záleží v tom, že k likvidační firmě připojí své jméno (čl. 139 obch. z.). Rovněž i vystoupení likvidatora a zánik jeho plné moci sluší zapsati a vyhlásiti. Účinky těchto zápisů vůči třetím osobám řídí se dle čl. 25 obch. z. (čl. 135 obch. z.). Pány nad jměním zůstávají společníci, likvidatoři mají toliko toto jmění pro ně reali-

sovati, oni jsou tudíž jednomyslným usnesením společníků vázáni (čl. 140 obch. z.). Úlohou jejich tedy jest běžné obchody ukončiti, závazky zrušené společnosti (též dle čl. 108) splniti, pohledávky její, zejména též dlužné příspěvky společenské vymoci, jmění společnosti zpeněžit (čl. 137) a konečné rozdělení jeho mezi společníky provésti (čl. 142); příplatků od společníků požadovati nemohou (čl. 92). Likvidatoři nejsou však rozhodčími ve sporech o sčítování, nýbrž spory tyto rozhoduje soudce (čl. 142 obch. z.). Na venek vystupují jako jediní zástupci společnosti, oni mohou tudíž za společnost narovnáni činiti a smíry uzavíratí. Soudní spisy doručí se platně některému z nich (čl. 144). Jejich plná moc, jež od společníků též rozšířena býti může, jest však potud obmezena, že nové obchody mohou uzavíratí jen potud, pokud slouží k ukončení obchodů běžných; též třetí osoby jsou tímto ustanovením vázány, takže jest jejich povinností zkoumati, pokud dotyčné obchody s obchody běžnými jsou v souvislosti (čl. 137 obch. z.). Dále mohou likvidatoři vystupovati toliko kolektivně, ač nebylo-li výslovně ustanoveno, že též jednotlivě mohou jednatí (čl. 136 obch. z.). Prokuristy nemohou zřizovati a nemovitosti, pokud jich neprodávají veřejnou dražbou, mohou zciziti toliko se svolením všech společníků (čl. 137 obch. z.). Další obmezení likvidatorů v uvedených mezích nemají však naproti třetím osobám žádného účinku (čl. 138 obch. z.). Překročili-li svoji plnou moc, ručí likvidatoři dle čl. 55 obch. z. (čl. 298 obch. z.). Pokud jsou likvidatory společníci, nemohou v pochybnosti odměny žádati.

VIII. Konečné rozdělení jmění společenského provede se na základě konečné bilance dle čl. 106, 107 a 109 obch. z. zřízené. Věci odevzdané společnosti toliko k užívání (quoad usum) obdrží společník zpět, kdežto za věci převedené ve vlastnictví společnosti (quoad sortem) se mu vyplatí toliko peněžní cena, jaká byla původně smluvena (čl. 91) nebo jakou v době odevzdání měly a to tím způsobem, že se tato cena k jeho saldu připočte (čl. 143). Peníze, jichž během likvidace není zapotřebí, se předběžně rozdělí mezi společníky; peníze potřebné ke krytí dluhů společnosti teprve později splatných a nároků společníků při sčítování se musí zadržeti (čl. 141 obch. z.). Vyrovnání mezi společníky ve příčině jich passivních účtů neobstarávají však již likvidatoři, nýbrž společníci sami a sice žalobou ze společenství (actio pro socio). Veřejná obchodní společnost trvá i za likvidace a platí tudíž i pro likvidaci předpisy o veřejné společnosti obchodní, pokud ovšem nepřičí se podstatě likvidace. Tak ručí společníci solidárně a neobmezeně i v době likvidace a příslušný soud společnosti, kterýž tu byl v době zrušení společnosti, zůstává až do ukončení likvidace (čl. 144, 111 obch. z.). Pomíjí však zákaz konkurenční (čl. 96, 97); na místo ustanovení o jednatelství nastupují čl. 136, 137, 140, 134; čl. 108 platí dle ustanovení čl. 141; neplatí však vůbec čl. 110, 113 a předpisy o prokuře (čl. 104, 118); čl. 114—117 o právu nástupcím nahrazují čl. 136—138, 144 odst. 3 (čl. 144). Naproti tomu ustanovení o promlčení v platnosti zůstávají. Po ukončení likvidace budiž společnost vymazána (čl. 25, 129). Knihy a spisy společnosti budtež po 10 let ještě uschovány u bývalého společníka nebo osoby třetí, kterou v nedostatku dohodnutí určí soud (čl. 33). Společníci a jich právní nástupci mají i pak právo nahlížeti a použiti těchto knih a papírů (čl. 145).

IX. Promlčení žalob proti společníkům.

Žaloby věřitelů společnosti proti jednotlivým společníkům se promlčují

v 5 letech. Promlčení počíná dnem, kdy zrušení společnosti nebo vystoupení nebo vyloučení společníka bylo v obchodním rejstříku zapsáno bez ohledu na to, zdali tyto okolnosti byly vyhlášeny nebo věřiteli oznámeny; nastupuje-li splatnost pohledávky teprve později, počíná doba promlčecí teprve tímto okamžikem (čl. 146). Pětiletí promlčecí neplatí proti společnosti samé a ještě nerozdělenému jmění společenskému v případě likvidace (čl. 147), jakož i tehdy, když žaloba podléhá promlčení kratšímu; rovněž neplatí pro vzájemné pohledávky regresní mezi společníky nebo společností naproti společníkům vystouplým. Promlčení proti společníku, jenž až do zrušení společnosti ve společnosti setrval, přetrhuje se toliko úkony právními proti němu samému nebo proti likvidatorům předsevzatými, promlčení ve prospěch vyloučeného nebo vystouplého společníka toliko úkony proti těmto samým provedenými. Promlčení běží též proti osobám jinak v tomto směru privilegovaným, proti poručencům i osobám právnickým; osoby tyto nemohou použití práva uvedení ve dřívější stav, nýbrž mohou se toliko hojiti na poručnicích a správcích (čl. 149, § 36 úv. zák.). Jinak platí i tu zásady obč. zák. o promlčení.

X. Právo poplatkové. Viz čl. Smlouva společenská.

Literatura Prof. Dr. ryt. Randa, Soukromé obchodní právo rakouské, Praha 1892, II. vyd.

Společnost těžířská.

Společnost těžířská jest společenství, při kterém přináleží vlastnictví k určitému závodu hornímu více osobám o stejných nebo různých, v knihách zapsaných, obtížitelných a zcizitelných podílech (§§ 134—136 zák. hor.).

1. Právní poměr mezi spoluvlastníky posuzuje se dle 16. hlavy o. o. z. o společenství vlastnictví. Společenství toto může se naskytati mezi jednotlivými nebo několika fysickými nebo právníckými osobami. Spoluvlastníci mohou mezi sebou uzavřítí smlouvu společenskou, kteráž vytýká ustanovení o spoluvlastnictví a o používání jakož i o správě společného závodu horního; smlouvu tuto dlužno předložiti ke zkoumání a schválení úřadu hornímu. Horní hejtmanství má při tom v prvé řadě k tomu hleděti, aby obsah smlouvy takovéto nebyl v rozporu s předpisy zákonů horních, aby neztěžovalo se nebo vůbec nemožným nečinilo čilé a volné těžířství. A třeba byly nějaké závady ve směru tomto, má se schválení nicméně uděliti vždy, a nebylo by místným úzkostlivě probírati doslov smlouvy nebo hospodářská opatření a vzájemná práva i povinnosti účastníků (§ 136 o. o. z. a § 83 vyk. předp. k zák. hor.).

2. Jednotlivé podíly.

Jsou možny případy dva a to:

a) Spoluvlastníci udají v žádosti o propůjčení práva těžebního poměr podílů přesně a určitě, načež pak uděluje se oprávnění podle těchto podílů a každý podílník uvede se v knize horní v držbu svého podílu.

b) Není-li však v žádosti o propůjčení udán poměr podílů, nabývají propůjčením všichni stejných podílů. Ustanovení toto shoduje se zcela s předpisem § 839 o. o. z., ježto v pochybnosti dlužno každý podíl pokládati za stejně veliký.

Co do velikosti podílů vytýká zákon horní určitou zákonnou hranici v té způsobě, že spoluvlastníci mohou bez intervence a bez svolení úřadu horního rozdělití mezi sebou horní závod v 16 podílů; má-li však býti